

Linkit jaksoon

Soundcloud: <https://soundcloud.com/user-716657309/turvallisuussuunnittelun-uudet-tuulet>

Spotify: <https://spoti.fi/31CBUS0>

Turvallisuussuunnittelun uudet tuulet

Jakson kuvaus

Arjen turvallisuutta tehdään lukuisilla yhteiskunnan eri osa-alueilla, ei ainoastaan turvallisuussektorilla, ja usein turvallisuuteen vaikutetaan tehokkaimmin sosiaalipoliittisilla toimenpiteillä. Eritoten jos haluamme ennaltaehkäistä turvallisuusongelmia, niin on välttämätöntä kiinnittää huomiota esimerkiksi syrjäytymisen, segregaaion tai polarisaation ehkäisyyn. Turvallisuuden edistäminen on tällöin huomattavasti laajempi kysymys kuin perinteisesti ajatellaan, ja tässä työssä eritoten kunnilla on merkittävä rooli.

Tällä hetkellä kuntien paikallista turvallisuussuunnittelua ja sen toimintatapoja uudistetaan sisäministeriön, kuntaliiton ja muun muassa STM:n yhteistyössä. Paikallinen turvallisuussuunnittelun uudet tuulet ovatkin tämänkertaisen Tuovicastin aihe ja siitä keskustelemassa ovat Kuntaliiton asiantuntija Ari Korhonen ja sosiaali- ja terveysministeriön neuvotteleva virkamies Heli Hätönen. Tuovicastin tiimistä paikalla ovat sisäministeriön erikoissuunnittelija Eeva Koivunen ja strategiapäällikkö Ari Ewwaraye.

Litteroitu versio

Tuovicastin uudessa jaksossa keskustellaan paikallisen turvallisuussuunnittelun uudistamisesta ja hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kytköksistä. Vieraina Kuntaliiton Ari Korhonen ja STM Heli Hätönen. Kuuntele jakso Spotifyssa!

Paikallisella turvallisuussuunnittelulla haetaan turvallisuus- ja muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa yhteistyössä ratkaisuja turvallisuuteen liittyvien ongelmien ennaltaehkäisemiseksi. Uudessa Tuovicastissa aiheesta keskustelevat Kuntaliiton Ari Korhonen ja STM Heli Hätönen!

"Turvallisuuden edistämisen toimenpiteet eivät ole korjaavia toimenpiteitä, vaan sitä, että huolehditaan että arkiympäristöt ovat turvallisia ja kaikille löytyy mielekästä tekemistä lähiyhteisössä," toteaa STM Heli Hätönen Tuovicastin uudessa jaksossa.

"Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden ongelmat kasaantuvat osalle väestöstä. On pystyttävä paikallisesti tunnistamaan ihmiset, jotka ovat vaarassa jäädä ulkopuolelle ja löytää myös paikallisesti ratkaisuja" toteaa Heli Hätönen Tuovicastin uudessa jaksossa. Kuuntele nyt! #turvallisuussuunnittelu

#turvallisuussuunnittelu #arjenturvallisuus #sisäinen turvallisuus #kunnat #turvallisuus

Litterointi

"Tervetuloa kaikille kuuntelemaan taas Tuovicastia, minä olen sisäministeriön erikoissuunnittelija Eeva Koivunen ja kanssani täällä teitä viihdyttämässä on myös sisäministeriön strategiapäällikkö Ari Ewwaraye," Koivunen aloittaa.

"Kuten tässä podcastissa on aiemminkin tullut todettua, niin arjen turvallisuutta tehdään lukuisilla yhteiskunnan eri osa-alueilla, ei ainoastaan turvallisuussektorilla, ja usein turvallisuuteen itseasiassa vaikutetaan tehokkaimmin sosiaalipoliittisilla toimenpiteillä, ei niinkään turvallisuustoimenpiteillä. Eritoten jos haluamme ennaltaehkäistä turvallisuusongelmia, niin on välttämätöntä kiinnittää huomiota esimerkiksi syrjäytymisen, segregaaion tai polarisaation ehkäisyyn, koska tällaiset epätoivottavat yhteiskunnalliset ilmiöt ruokkivat myös turvallisuusongelmia, ja pitkällä aikavälillä aiheuttavat turvallisuusuhkia. Tämän myötä turvallisuuden edistäminen näyttää huomattavasti laajempaan kysymyksenä kuin ehkä perinteisesti ajatellaan," Koivunen jatkaa.

"Arjen turvallisuuden edistämässä eritoten kunnilla on merkittävä rooli, sillä kunnat tekevät niin kutsuttua paikallista turvallisuussuunnittelua. Tällä hetkellä paikallista turvallisuussuunnittelua ja sen toimintatapoja uudistetaan sisäministeriön, kuntaliiton ja muun muassa STM:n yhteistyössä, yritetään tehdä asioita uudella tavalla. Paikallinen turvallisuussuunnittelu ja sen uudistamistarpeet ovatkin tämänkertaisen Tuovicastin aihe ja siitä kanssamme ovat keskustelemassa Kuntaliiton asiantuntija Ari Korhonen ja sosiaali- ja terveysministeriön neuvotteleva virkamies Heli Hätönen. Tervetuloa!" Koivunen toteaa.

"Olen ollut ministeriössä 2,5 vuotta ja olen aika ajoin törmännyt käsitteeseen paikallinen turvallisuussuunnittelu, mutta tämä termi ei kyllä avaudu kovin helposti. Ari, mistä paikallisessa turvallisuussuunnittelussa on kyse? Mitä se on?" Koivunen kysyy.

"Nimi kuvaa paikallista turvallisuussuunnittelua sitä huonosti, mutta ehkä nykyisessä työssä syntyy parempi käsite. Perusajatus on, että se on yhdessä sovittuja toimenpiteitä yhdessä sovittuihin ongelmiin vastaamiseksi. Paikallistasolla voi tarkoittaa vaarallisia risteyskohtia, nuorten päihteidenkäyttöä tai väkivaltaisia ääriilmiöitä. Tiedetyt kysymykset ovat samoja ympäri maata, mutta myös paikalliset erityiskysymykset. Turvallisuusviranomaiset ja muut viranomaiset ja toimijat hakevat yhdessä ratkaisuja, että vähennetään ongelmia ilman, että tarvittaisiin piippaa-autoa paikalle. Esimerkiksi nuorisotoimi voi järjestää nuorille aktiviteetteja, jotta vähennetään nuorten häiriökäyttäytymistä. Nämä ovat harvoin perinteisiä viranomaistoimenpiteitä. Koko homman idea on, että käytetään koko yhteiskunnan osaamista ja resursseja ongelmien ennaltaehkäisemiseksi. Se on usein myös kustannustehokkaampi ratkaisu." Ari Ewwaraye vastaa.

"Kokonaisuus on niin valtava, että sen avaamisen voisi mennä parikin podcastia, mutta tietysti paikallisen toimijan eli sen kunnan kannalta on myös tärkeää, että tunnistetaan omassa ympäristössä ne tekijät, jotka vaikuttavat turvallisuuteen ja pyritään vaikuttamaan niihin tekijöihin. Monet asiat ovat kytköksissä toisiinsa, ja paikallisesti eri osatekijöitä on tärkeä läpi, eli mistä se turvallisuus syntyy," Ari Korhonen toteaa.

"Se, miksi tämän työn täytyy olla paikallista, on se, että kunnalla on ymmärrys kunnan tilanteesta, johon toimet perustuvat, ja päätösvalta niiden toimenpiteiden tekemiseen. Kunnassa on jatkossakin paljon monialaista työtä, jolla tehdään ehkäisevää ja edistävää toimintaa, ja siinä päästään hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen kokonaisuuteen. Eli turvallisuuden edistämisen toimenpiteet eivät ole korjaavia toimenpiteitä, vaan sitä, että huolehditaan että arkiympäristöt ovat turvallisia ja kaikille löytyy mielekästä tekemistä lähiyhteisössä. Paikallista ulottuvuutta on tämän vuoksi tärkeä tuoda esiin," Hätönen sanoo.

"Suomi on monella mittarilla maailman turvallisimma maa, eli ei meillä kauhean huonosti ole asiat. Miksi paikallista turvallisuussuunnittelua pitäisi kehittää? Miksi tällä on väliä?" Koivunen kysyy.

"Niin kauan, kun meillä tapahtuu jokin asia, jossa turvallisuus vaarantuu, niin kauan on töitä. Suomessa on äärimmäisen hyvä tilanne, mutta emme ole mikään lintukoto. Tiedetyt ilmiöt rantautuvat meille yhtä lailla kuin

muuallekin. Tämän hetken isoin turvallisuusuhkamme COVID-19 -skenaario on ollut turvallisuusmielessä tiedossa jo kauan, mutta se että se realisoitui nyt - kukapa sitä olisi tiennyt? Siinä mielessä turvallisuustilanne saattaa muuttua hetkessä, vaikka oltaisiin maailman turvallisimmassa paikassa," Korhonen toteaa.

"Olen samaa mieltä. Tämä nykytilanne ei pysy itsestään vaan kyse on aktiivisesta työskentelystä, jota pitää tehdä koko ajan. Haluaisin nostaa yhden haasteen, jossa pärjäämme ihan ok, mutta olemme hieman takamatkalla verrattuna esimerkiksi muihin Pohjoismaihin, eli eriarvoisuusnäkökulma. Meillä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden ongelmat kasaantuvat osalle väestöstä. Kun katsotaan keskiarvoja, meillä menee ihan hyvin, mutta meillä on joukko, jolla ei mene hyvin. Olisi tärkeä huolehtia, ettei tämä joukko kasva tai jää vielä enemmän jälkeen. Lisäksi meillä tulee olla tavoitteena eriarvoisuuden vähentäminen. Sen takia on tärkeää, että paikallisesti pystytään tunnistamaan hyvissä ajoin, ketkä kunnassa ovat ne ihmiset, jotka ovat vaarassa jäädä ulkopuolelle ja joille alkaa kasaantua hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ongelmia, ja löytää kunnassa niitä ratkaisuja, joita voidaan viedä eteenpäin," Hätönen sanoo.

"Lisäksi tässä on kustannustehokkuusnäkökulma. Kun tiedämme näistä ongelmista koko ajan enemmän, niin meidän on järkevä käyttää oikeita työkaluja ongelmien ratkaisemiseen. Esimerkiksi rikosketjun kustannukset sekä paikallisesti että valtion kassaan, on iso - puhumattakaan inhimillisestä hinnasta sekä rikoksen uhrin että tekijän näkökulmasta - ja ajatellen, että tämän estävä toimenpide olisi saattanut olla se, että olisi mielekästä tekemistä muutamana perjantai-iltana. Näin yksinkertaista se ei tietenkään ole, mutta kokonaisuudessaan siitä on paljon tutkimusta, että ennaltaehkäisevä työ on kustannustehokkaampaa. Ja nimenomaan se, että käytetään laajasti koko yhteiskunnan osaamista niiden ongelmien ratkaisuun. Siinä meillä on Suomessa aika laajasti onnistuttu eri elämän osa-alueilla, ja sen soveltaminen turvallisuudessa on vähintäänkin tarpeellista," Evwaraye toteaa.

"Niin, ehkä tärkeämpää on juuri saada vastauksia siihen kysymykseen, miksi Suomi on yksi maailman turvallisimpia maita, ja miksi Pohjoismaat poikkeavat hyvään suuntaan siinä turvallisuustilanteessa verrattuna moneen muuhun maahan. Täällähän korostuu juuri se yhdessä tekeminen, ennaltaehkäisy ja tulevaisuusinvestointeihin panostaminen ihmisten suhteen," Korhonen lisää.

"Paikallista turvallisuussuunnittelua on tehty jo vuodesta 1999. Millä tavalla se on muuttunut ja miten sen pitää muuttua?" Koivunen kysyy.

"Luulen, että jonkinlaista turvallisuussuunnittelua on tehty luola-ajoista, mutta sanoisin, että aiemmin on ajateltu, että ihmisen turvallisuus vaarantuu sotilaallisen uhan vuoksi. Nyt on siirrytty siihen, että ymmärretään ihmisen toiminta ja siitä syntyvät syy-seuraussuhteet osana turvallisuutta, ja halutaan panostaa ennaltaehkäisyyn sitä kautta," Korhonen pohtii.

"Haluaisin tuoda tässä esiin, että jos mietitään paikallisen työn suunnittelua, niin siihen olisi hyvä tuoda kokonaisvaltaista ajattelua. Eli että ei olisi niin sektorikohtaista ajattelua, vaan pystyttäisiin katsomaan hyvinvointia, terveyttä ja arjen turvallisuutta kokonaisuutena. Jos katsomme, ketkä näitä toimia kunnassa tekevät, niin ne ovat usein samat toimijat. Toinen asia, minkä toisin tähän turvallisuussuunnitteluun mukaan, on Arin mainitsema vaikuttavuusajattelu. Tarvitsemme rohkeutta siihen tarkasteluun, onko kaikki mitä teemme vaikuttavaa, saadaanko sillä niitä tuloksia, mitä halutaan, ja voidaanko kenties luopuakin jostakin, jos huomataan, että se ei enää toimi tai vastaa niihin kysymyksiin, joita kohtamme," Hätönen toteaa.

"Yksi historiallinen perspektiivi tähän on, että kun nykymuotoinen työ lähti käyntiin 90-luvun lopulta, siitä käytettiin nimeä rikosentorjuntatalkoot. Se oli hyvin poliisivetoista toimintaa ja hyvin rikoslähtöistä. Silloin ei tarkasteltu esimerkiksi tapaturmia, onnettomuuksia tai turvallisuuden tunnetta. Se on yksi kehityssuunta mitä tässä on tapahtunut. Samalla kun turvallisuus on kehittynyt, niin turvallisuusajattelu on kehittynyt. Turvallisuuden aihealueet ovat selvästi kasvaneet," Evwaraye toteaa.

"Millä tavalla turvallisuussuunnittelua ollaan nyt parantamassa? Olen ymmärtänyt, että nyt haetaan uutta yhteyttä hyvinvoinnin ja terveyden ja turvallisuuden edistämisen kanssa. Mitä tämä käytännössä tarkoittaa?" Koivunen kysyy.

"Ihan käytännössä se tarkoittaa sitä, että kun paikallisella tasolla tehdään suunnitelmia, niin katsotaan kokonaisuutta. Kun tehdään hyvinvointikertomusta ja turvallisuussuunnitelmaa, niin käydään keskustelu siitä, mitkä ovat niiden liittymäpinnat. Esimerkiksi pienissä kunnissa voi olla mielekästä rakentaa ne yhteen, ja isommissa kaupungeissa voi olla järkevää, että on edelleen oma turvallisuussuunnitelma ja hyvinvointikertomus. Mutta niiden olisi keskusteltava keskenään. Resurssien kannalta on järkevää, että samat ihmiset eivät puhu samoja asioita kahdessa kokouksessa. Siitä lähdetään liikkeelle. Toinen konkreettinen asia on, että katsotaan tietopohjaa kokonaisuutena, miten mikäkin asia on meidän kunnassamme," Hätönen sanoo.

"Tätä kautta kunnissa löydetään myös talousarviokäsittelyssä paremmin niitä kohteita, joihin panostamalla hyvinvointia ja turvallisuutta saadaan lisättyä. Siksi nämä kytkennät täytyy hakea sieltä arjen toiminnasta ja elämästä. Tämän tapainen tarkastelu on jo nyt kuntien hyvinvointikertomuksissa jo nyt olemassa, mutta sen tulisi entistä vahvemmin kytkeytyä osaksi turvallisuustyötä, ja muodostaisi sitä kautta kokonaisuuden niin, että löydetään myös taloudellisille resursseille se oikea paikka," Korhonen sanoo.

"Tuossa nousee kaksi tärkeää uudistamisen kohdetta. Kun aiemmin kunnissa tai paikallistasolla on seurattu turvallisuutta, niin on seurattu esimerkiksi pahoinpitelyrikkoksia. Tiedämme, että niistä 10-20 prosenttia tulee viranomaisten tietoon, jolloin emme sitä kautta saa kokonaiskuvaa asiasta. Miten me saamme paikallistasolle seurantatietoa suoraan tai sellaiset työkalut, että saamme niillä laadukkaampaa tietoa? Toinen ulottuvuus on Helin mainitsema eriarvoisuus. Meidän on tunnistettava, että meillä on erilaisia ihmisiä, joilla on erilaiset tilanteet ja lisäksi kaupungit ja kunnat ovat erilaisia. Tällöin myös kysymykset ovat aivan eri tyyppisiä. Se kehityssaskel, joka pitäisi tehdä ja jonka pitäisi näkyä suunnitelmissa ja toiminnassa, on se, että tunnistetaan ne turvallisuuteen liittyvät tarpeet mitä missäkin on. Jossain se on huostaan otetut lapset ja jossain esimerkiksi ikääntyneet ihmiset, joilla on pitkä matka lähikauppaan tai naapurisiin," Ewvaraye toteaa.

"Perinteinen käsitys turvallisuudesta on aika kapea ja lisäksi Suomessakin hallinto on tyypillisesti aika siiloutunut eli on ikään kuin näkymättömät muurit oman ja toisen organisaation välissä, mikä vaikeuttaa yhteistyötä ja uudenlaista ajattelua. Minkälaisen ajattelutavan muutoksen tämä turvallisuussuunnittelun uudistaminen vaatii ja onko se mahdollinen?" Koivunen kysyy.

"Ainakin kunnallisella, mutta ehkä myös valtiollisella tasolla turvallisuus on teema, joka edistää yhteistyötä eli kokoaa erilaisia tahoja pöydän ääreen miettimään turvallisuuden kokonaisuutta. Kaikilla sektoreilla on oma näkökulmansa turvallisuuteen ja tätä kautta on mahdollisuuksia myös siiloutumisen vähentämiselle ja yhteistyön lisäämiselle," Korhonen sanoo.

"Näen tämän samalla tavalla kuin Ari kuvasi. Tämä on mahdollisuus tunnistaa win-win-tilanteet. Itse olen huomannut, että yhteistyö on sujuvaa silloin kun opitaan löytämään ne paikat, missä voimme kaikki hyötyä. Tämä luo yhteisen työkalun. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen osalta, esimerkiksi se hyvinvointikertomustyö jossa turvallisuus on yhtenä ulottuvuutena, on kiitos tullut monta kertaa juuri siitä, että turvallisuus on luonut sellaisen yhteisen pöydän johon kaikki voi kokoontua. Yhteistyö syntyy vain yhteistyötä tekemällä," Hätönen toteaa.

"Kuten Ari sanoi, kun kuvitteellisessa käyntikortissa lukee "turvallisuus", se avaa monet ovet. Kukaan ei kiistä turvallisuuden merkitystä. Ja siitä mitä Heli sanoi, tuli mieleeni, että meidän on tehtävä työtä kielen kanssa. Yhtenä onnistumisen edellytyksenä on, että puhumme samaa kieltä, koska yhden tekijä on toisen uhri, on kolmannen potilas, on neljännen asiakas ja viidennen sisko tai vaimo tai veli. Ammattisanastomme lokeroi meitä myös, ja siksi meidän on löydettävä yhteinen kieli, jolla puhumme yhteisistä asioista. Siinä kansallisella työllä on tärkeä rooli, että löydämme yhteisiä indikaattoreita, jotka kaikki ymmärtävät samoilla tavoin.

Nykyään eri organisaatioilla on niin kiire ja kovat tulostavoitteet, ettemme voi roikottaa ihmisiä asioissa, mitkä eivät heidän näkökulmastaan ole mielekkäitä," Ewwaraye toteaa.

"Jos saisitte toteuttaa yhden asian paikallisen turvallisuussuunnittelun edistämiseksi, mikä se olisi?" Koivunen kysyy.

"Toivon, että saisin Suomessa yhdistettyä niin sanotun big datan, eli turvallisuuteen liittyvät indikaattorit monien muiden indikaattoreiden kanssa, niin että syy-seuraussuhteita pystyttäisiin jäljittämään nykyistä paremmin, ja siten päästäisiin entistä lähemmäs niitä juurisyitä, joilla voidaan parantaa sekä turvallisuutta että hyvinvointia," Korhonen vastaa.

"Tietopohjan kehittäminen on ehdottomasti se tärkeä asia. Lisään Arin kommenttiin, että sen tietopohjan avulla päätöksentekijät pystyisivät paremmin tunnistamaan sellaiset ihmiset, ryhmät ja asiat, jotka aiheuttavat eriarvoisuutta hyvinvoinnissa, terveydessä ja turvallisuudessa," Hätönen toteaa.

"Toivon, että meille olisi selkeitä arvioituja malleja, joista tiedämme, miten ne toimivat ja mitkä niiden kustannusvaikutukset ja inhimilliset vaikutukset ovat, ja missä ympäristössä ne toimivat. Eli että meillä olisi ikään kuin kirja, josta kunnalliset ja paikalliset toimijat voisivat selata, että meidän haasteeseen löytyy vastaus sivulta 37, ja tuon asian kun teemme, niin meillä on vuoden päästä parempi tilanne," Ewwaraye pohtii.

"Nyt ei sitten muuta kuin töihin ja toteuttamaan," Koivunen sanoo.

"Ja ne mallit mitä täällä kehitämme, niin viedään ne sitten maailmalle ja tehdään koko maailmasta hieman turvallisempi paikka samalla," Ari Korhonen toteaa.